

Sygn. akt III AUa 1682/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 28 lutego 2018 r.

Sąd Apelacyjny we Wrocławiu III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Ireneusz Lejczak (spr.)

Sędziowie: SSA Barbara Ciuraszkiewicz

SSA Barbara Staśkiewicz

Protokolant: Marcin Guzik

po rozpoznaniu w dniu 28 lutego 2018 r. we Wrocławiu

na rozprawie

sprawy R. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W.

o wysokość i wyrównanie świadczenia

na skutek apelacji R. B.

od wyroku Sądu Okręgowego we Wrocławiu Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 19 lipca 2017 r. sygn. akt VIII U 1409/16

oddala apelację.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 19.07.2017 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołanie wnioskodawcy R. B. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. z 12.12.2016 r. dotyczącej przeliczenia emerytury wnioskodawcy. W motywach pisemnych tego wyroku stwierdził Sąd, że przedmiotem sporu było obliczenie wysokości emerytury wnioskodawcy z uwzględnieniem okresów studiów od 1971 r. do 1973 r. oraz wypłata wyrównania emerytury za cały okres przyznania świadczenia w związku z wydaniem przez organ rentowy decyzji z 20.01.2017 r. przeliczającej wnioskodawcy świadczenie według przeliczników 1,5 i przyznającej wyrównanie tego świadczenia za okres 3 lat wstecz od września 2016 r. Wskazał przy tym sąd I instancji, że wysokość emerytury wnioskodawcy została ustalona na podstawie art. 183 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS wobec tego znaczenie okresów studiów wnioskodawcy dla wysokości jego emerytury mogła mieć miejsce, gdyby okres studiów odpowiadał określonym w art. 7 pkt 9 ustawy warunkom okresu nieskładkowego. Zgodnie z tym przepisem okresem nieskładkowym jest okres nauki w szkole wyższej na jednym kierunku, pod warunkiem ukończenia tej nauki, w wymiarze określonym w programie studiów. Podzielił wobec tego Sąd stanowisko organu rentowego, że okres studiów wnioskodawcy na Wydziale (...) Politechniki (...) od 1.10.1970 r. do 28.02.1974 r. nie jest okresem składkowym skoro z materiału dowodowego wynikało, iż wnioskodawca nie ukończył tych studiów wskutek skreślenia go z listy studentów. Nie było też zasadne żądanie wnioskodawcy wyrównania świadczenia za okres wcześniejszy niż wrzesień 2013 r.,

pomimo że ZUS popełnił błąd już w dacie przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury, tj. 29.03.2010 r., polegający na niezastosowaniu przeliczników 1,5 dla wykazanych przez powoda 178 miesięcy pracy górniczej. Dlatego też - w ocenie Sądu Okręgowego - prawidłowo organ rentowy w decyzji z 20.01.2017 r. stosując art. 133 ust. 1 cyt. ustawy wypłacił wnioskodawcy należną emeryturę z odsetkami za okres 3 lat wstecz od złożenia przez niego wniosku o przeliczenie, tj. od września 2016 r.

Wyrok ten zaskarżył apelacją w całości wnioskodawca domagając się jego uchylenia i przyznania mu: „pełnej puli należności wynikającej z tytułu tzw. przeliczników górniczych z odsetkami”, co należało uznać za żądanie przyznania prawa do wyrównania emerytury za okres poprzedzający wrzesień 2013 r. z uwzględnieniem wysokości emerytury ustalonej w decyzji z 20.01.2017 r. Domagał się również skarżący ponownego rozpatrzenia okresów nieskładkowych. W uzasadnieniu apelacji zarzucił apelujący, m.in. nieuwzględnienie przez Sąd Okręgowy pism z 18.08.2010 r. i z 27.12.2012 r., w których wnioskodawca wnosił o ustalenie wysokości świadczenia z tzw. przelicznikami górniczymi. W ocenie apelującego pisma te: „nosiły znamiona przerwania biegu przedawnienia roszczeń”. Wskazał również na to, że zarzut przedawnienia w jego ocenie był sprzeczny z zasadami współżycia społecznego. Wyraził ponadto apelujący pogląd, że w sprawie wadliwie był stosowany art. 133 ust. 1 pkt 2 cyt. ustawy ponieważ błąd organu rentowego może być następstwem jego działania, a nie zaniechania. Wobec dopuszczenia się przez pozwany organ zwłoki w rozpatrzeniu prawidłowo zgłoszonego przez wnioskodawcę wniosku o świadczenie - wyrównanie świadczenia winno nastąpić bez ograniczenia wypłaty za okres wsteczny. W kwestii uznania okresu od 1.10.1970 r. do 20.03.1973 r. za okres nieskładkowy powołał się wnioskodawca na pogląd w przytoczonych orzeczeniach Sądu Najwyższego, że okresy nauki w różnych szkołach wyższych mogą być uwzględnione jako okresy nieskładkowe jeżeli doprowadziły do ukończenia studiów na jednym kierunku. Zdaniem apelującego sąd I instancji pominął okoliczność, że sporny okres jego nauki w trybie dziennym na Wydziale (...) Politechniki (...) doprowadził do podjęcia i ukończenia przez wnioskodawcę nauki w szkole wyższej w trybie wieczorowym.

Na podstawie ustaleń Sądu Okręgowego oraz w oparciu o: pisma wnioskodawcy do ZUS Oddział we W. z 18.08.2010 r., z 27.12.2012 r. i z 20.09.2016 r., pisma wnioskodawcy do Centrali Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z 13.12.2016 r., pism organu rentowego do wnioskodawcy z 1.09.2010 r. i z 15.02.2012 r., decyzji z 10.09.2010 r. (kk:151, 153, 157,169, 172 i 189 akt emerytalnych) Sąd Apelacyjny ustalił, co następuje: Decyzją z 29.03.2010 r. pozwany organ rentowy przyznał wnioskodawcy od 1.01.2010 r. zaliczkę na poczet emerytury. Przy ustalaniu wysokości tego świadczenia organ nie zwiększył sumy okresów składkowych i nie przemnożył liczby miesięcy pracy górniczej wnioskodawcy współczynnikiem 1,5. W piśmie z 18.08.2010 r. wnioskodawca wskazał na niezastosowanie w decyzji zaliczkowej przeliczników 1,5 dla okresów pracy górniczej. Decyzją z 1.09.2010 r. Zakład ustalił wysokość emerytury wnioskodawcy na podstawie art. 183 ustawy z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz naliczył wyrównanie świadczenia od 1.01.2010 r. W decyzji tej ponownie organ rentowy żadnego z okresów składkowych nie przemnożył przez współczynnik 1,5. Dodatkowo pismem datowanym również na 1.09.2010 r. organ odpowiedział na pismo wnioskodawcy z 18.08.2010 r. informując, że w stosunku do wnioskodawcy przeliczniki górnicze nie mają zastosowania w związku z nabyciem przez niego prawa do emerytury na podstawie art. 184 w zw. z art. 39 cyt. ustawy. Pismem z 27.12.2012 r. wnioskodawca wystąpił o przeliczenie emerytury na podstawie art. 184 w zw. z art. 32 cyt. ustawy, na które organ rentowy odpowiedział pismem z 15.02.2013 r. informując wnioskodawcę, że dowody na okresy zatrudnienia w KWK (...) zostały już uwzględnione przy ustaleniu wysokości emerytury i ponownie wskazując, że w przypadku wnioskodawcy nie mają zastosowania przeliczniki górnicze. W dniu 22.09.2016 r. R. B. złożył wniosek: „o ponowne ustalenie kapitału początkowego z uwzględnieniem załączonych dokumentów oraz wyznaczenie nowego wymiaru emerytury w oparciu o aktualnie obowiązujące akty normatywne”. Do wniosku dołączył wyłącznie dokumenty dotyczące nauki wnioskodawcy na wyższych uczelniach. Rozpoznając ten wniosek organ rentowy decyzją z 12.12.2016 r. przeliczył wysokość emerytury wskutek uwzględnienia okresów nieskładkowych od 1 do 12 października 1976 r. i od 14 do 22 października 1976 r. z tytułu nauki wnioskodawcy na studiach wyższych i jednocześnie nie uznał za okres nieskładkowy okresu nauki wnioskodawcy od 1.10.1970 r. do 28.02.1974 r. na Wydziale (...) Politechniki (...) z powodu nieukończenia tych studiów. W piśmie z 8.12.2016 r. skierowanym do Sądu Okręgowego we Wrocławiu wnioskodawca wniósł o rozstrzygnięcie sporu z organem rentowym w kwestii wyliczenia wysokości emerytury wnioskodawcy z zastosowaniem przelicznika 1,5 dotyczącego okresów

pracy górniczej wnioskodawcy. W odpowiedzi na odwołanie z 8.12.2016 r. organ rentowy wniósł, m.in. o odrzucenie odwołania ze względu na niewskazanie przez wnioskodawcę decyzji, od której wniósł on odwołanie. Podtrzymał ponadto organ swoje stanowisko, że okresy pracy górniczej wnioskodawcy nie podlegały przeliczeniu wyższym wskaźnikiem ze względu na to, iż nie nabył on prawa do emerytury górniczej na podstawie przepisów art. 50c ust.1 cyt. ustawy. Pismem z 13.12.2016 r. adresowanym do centrali Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wnioskodawca podniósł wadliwie naliczoną mu wysokość emerytury z pominięciem przelicznika 1,5 dla okresów pracy górniczej. Decyzją z 20.01.2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział we W. przeliczył emeryturę wnioskodawcy z uwzględnieniem przelicznika 1,5 dla 178 miesięcy pracy górniczej wnioskodawcy oraz przyznał wyrównania emerytury za okres od 1.09.2013 r.

R. B. od 1.10.1970 r. do 28.02.1974 r. studiował na Wydziale (...) Politechniki (...), studiów tych nie ukończył ponieważ został skreślony z listy studentów. Od 1.10.1974 r. wnioskodawca podjął studia na Wydziale (...) Politechniki (...), które to studia (po przeniesieniu i uzupełnieniu różnic programowych) od 14.10.1976 r. kontynuował w trybie wieczorowym na Wydziale (...) Politechniki (...). Studia te wnioskodawca ukończył 23.09.1981 r. Okres studiów od 1.10.1974 r. do 23.09.1981 r. zbiegał się (z wyjątkiem uwzględnionych w decyzji z 12.12.2016 r. okresów od 1 do 12 i od 14 do 22 października 1976 r.) z okresami składkowymi z tytułu pracowniczego zatrudnienia wnioskodawcy.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych granice sporu wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie. W przypadku wydania decyzji na wniosek zakres decyzji winien oczywiście korespondować z wnioskiem. Powyższe uwagi miały w niniejszej sprawie znaczenie o tyle, że uznane za odwołanie pismo wnioskodawcy z 8.12.2016 r. rzeczywiście nie wskazywało żadnej decyzji jako przedmiotu odwołania. Ponadto zostało ono wniesione 9.12.2016 r., a zatem przed wydaniem obu branych pod uwagę przy rozpoznawaniu sprawy decyzji, tj. decyzji z 12.12.2016 r. i z 20.01.2017 r. Mając przy tym na względzie treść wniosku z 22.09.2016 r., który dotyczył wyłącznie zaliczenia do okresów nieskładkowych studiów wnioskodawcy należało uznać, że określenie przedmiotu sporu jako: obliczenie wysokości emerytury wnioskodawcy z uwzględnieniem okresów studiów od 1971 r. do 1973 r. oraz wypłata wyrównania emerytury za cały okres przyznania świadczenia w związku z wydaniem przez organ rentowy decyzji z 20.01.2017 r. – jak uczynił to sąd I instancji – nastąpiło dopiero na rozprawie w dniu 19.07.2017 r. Z tej przyczyny zbędne było wydawanie orzeczenia na podstawie art. 477¹⁴ § 2 kpc w związku z wydaniem w dniu 20.01.2017 r. decyzji uwzględniającej żądanie wnioskodawcy w kwestii przeliczenia jego świadczenia z uwzględnieniem wskaźnika 1,5 i w części dotyczącej wyrównania świadczenia za okres 3 lat, liczonych wstecz od września 2016 roku.

Odnosząc się do żądania przyznania wnioskodawcy wyrównania świadczenia za cały okres pobierania emerytury, to należało najpierw stwierdzić bezsporną okoliczność, że emerytura wnioskodawcy od daty nabycia do niej prawa była zaniżona bowiem niezasadnie nie zwiększono okresów składkowych poprzez nieprzeliczenie okresów pracy górniczej wnioskodawcy współczynnikiem 1,5. Okoliczność tę potwierdził organ rentowy decyzją z 20.01.2017 roku. Nieprawidłowe naliczenie było następstwem błędu polegającego na dokonaniu przez organ niewłaściwej wykładni normy prawnej zawartej w art. 183 w zw. z art. 53 i art. 52 cyt. ustawy. Okoliczność ta w sposób oczywisty uzasadniała konieczność naliczenia wnioskodawcy emerytury w prawidłowej wysokości, co nastąpiło decyzją z 20.01.2017 roku. Natomiast warunki dotyczące od kiedy i za jaki okres wstecz naliczana jest prawidłowo ustalona wysokość świadczenia określa art. 133 cyt. ustawy. Przepis ten nie określa terminów przedawnienia roszczeń o wyrównanie świadczenia lecz określa zakres roszczeń podlegających wyrównaniu. W szczególności przepis art. 133 ust. 1 pkt określa moment ustalenia prawa do przeliczenia świadczenia posługując się jednoznacznym pojęciem: „nie wcześniej niż:”, a odnoszącym się do miesiąca, w którym zgłoszono wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy lub wydanie decyzji z urzędu. Do tak ustalonego momentu powstania prawa do podwyższonego świadczenia odnosi się również przepis dotyczący wyrównania świadczenia zaniżonego wskutek błędu organu (art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy) skoro początkowy bieg trzyletniego terminu liczonego wstecz określa on jako miesiąc opisany w art. 133 ust. 1 pkt 1 ustawy. Oznacza to, że jedyną możliwą interpretacją przepisu art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy jest ustalenie reguły, iż wyrównanie świadczenia zaniżonego wskutek błędu organu rentowego lub odwoławczego następuje od daty złożenia pierwotnego wniosku o

to świadczenie lub wydania decyzji z urzędu, nie dłużej jednak niż za okres 3 lat wstecz, liczonych od daty zgłoszenia wniosku o ponownego rozpoznanie sprawy. Podkreślić przy tym należy, że przez wniosek o ponowne rozpoznanie sprawy należy rozumieć wniosek, który spowodował wydanie decyzji podwyższającej świadczenie, czyli naprawiający wcześniejszy błąd. Nie są zatem brane pod uwagę jako początkowa data trzyletniego terminu, wymienionego w art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy, wcześniejsze wnioski o podwyższenie świadczenia rozpoznane przez organ negatywnie. Z tej racji błędnie zarzucał apelujący, że Sąd Okręgowy wadliwie nie uwzględnił przy rozpatrywaniu sprawy pisma wnioskodawcy z 18.08.2010 r., w którym domagał się on przeliczenia okresów pracy górniczej wskaźnikiem 1,5 i pisma z 27.12.2012 r., w którym prawdopodobnie wnosił o to samo. Oba wnioski bowiem załatwił organ rentowy negatywnie. Pierwszy z nich decyzją z 1.09.2010 r., w której nie uwzględnił przeliczników 1,5 i co potwierdził dodatkowo pismem również z 1.09.2010 r.; tak samo jak pismem z 15.02.2013 r. odniósł się do pisma wnioskodawcy z 27.12.2012 roku. Decyzja z 1.09.2010 r. jak i pisma z 1.09.2010 r. oraz z 15.02.2013 r. przeczą również zawartemu w apelacji zarzutowi, że organ rentowy nie popełnił błędu w naliczeniu wysokości świadczenia lecz dopuścił się zwłoki polegającej na nierozpoznaniu wcześniejszych, niż z 22.09.2016 r., wniosków apelującego o przeliczenie emerytury. W tych okolicznościach rozstrzygnięcie sądu I instancji w kwestii dotyczącej zakresu należnego wnioskodawcy wyrównania emerytury należało uznać za prawidłowe.

Niezasadne były również zarzuty apelacji dotyczące oddalenia odwołania od decyzji z 12.12.2016 r. w przedmiocie nieuznania za okresy nieskładkowe nauki wnioskodawcy na Politechnice (...) od 1.10.1970 r. do 28.02.1974 roku. Nie kwestionując prawidłowości przedstawionego w apelacji poglądu, że okresami nieskładkowym, w rozumieniu art. 7 pkt 9 ustawy, są również okresy nauki w różnych szkołach wyższych pod tym jednak warunkiem, iż doprowadziły one łącznie do ukończenia studiów na jednym kierunku stwierdzić należało, iż taka sytuacja nie dotyczyła spornego okresu. Poza wszelką bowiem wątpliwością powinno być, że przepis ten nie uznaje za okresy nieskładkowe okresów studiów nieukończonych. Jak wynikało z zaświadczenia Politechniki (...) z 21.11.2016 r. wnioskodawca w spornym okresie studiował na tej uczelni w trybie dziennym na Wydziale (...), jednak studiów tych nie ukończył i został skreślony z listy studentów z dniem 28.02.1974 roku. Podniesione w apelacji twierdzenia, że ten okres studiów doprowadził do ukończenia przez wnioskodawcę w 1981 r. studiów wieczorowych na Politechnice (...) nie zostały poparte żadnymi dowodami, a ponadto pozostawały w sprzeczności z treścią zaświadczeń przedłożonych przez obie uczelnie. Z cytowanego wyżej zaświadczenia Politechniki (...) wynikało, że wnioskodawca po skreśleniu z listy studentów Wydziału Górniczego w lutym 1974 r. podjął na tej uczelni, od 1.10.1974 r., studia dla pracujących na Wydziale (...), które to studia kontynuował od V semestru na Politechnice (...). Taki przebieg studiów wnioskodawcy potwierdzało również zaświadczenie z Politechniki (...) z 3.11.2016 r. wskazujące na ukończenie na tej uczelni studiów wyższych przez wnioskodawcę oraz na to, że studia te rozpoczął wnioskodawca na Wydziale (...) Politechniki (...) skąd przeniósł się, po uzupełnieniu różnic programowych, na V semestr Politechniki (...). Słusznie uznał zatem Sąd Okręgowy, że ukończenie przez wnioskodawcę studiów wyższych na dwóch uczelniach lecz na jednym kierunku obejmowało czas jego łącznej nauki na Wydziale (...) Politechniki (...) i na Politechnice (...), a tym samym nie dotyczył on spornego okresu studiów wnioskodawcy, zakończonych skreśleniem z listy studentów.

Mając powyższe na względzie apelację jako bezzasadną należało – na podstawie art. 385 kpc – oddalić.

SSA Barbara Ciuraszkiewicz SSA Ireneusz Lejczak SSA Barbara Staśkiewicz

R.S.